

İMAM HATİP LİSESİ ARAPÇA DERS PROGRAMI

UYGULAMALARIYLA İLGİLİ SORUNLAR¹

Prof. Dr. Mehmet Zeki AYDIN²

Bu makalede, İmam Hatip Liselerinde Arapça ders programının uygulamalarıyla ilgili sorunlar ele alınacaktır. Önce kısaca problem ve araştırmanın yöntemi hakkında bilgi verilecek, sonra konuyla ilgili yapılan anketin sonuçları açıklanacaktır.

1. PROBLEM

Ülkemizde Arapça öğretimi orta öğretimde, İmam-Hatip Liselerinde; yükseköğretimde, İlahiyat Fakülteleri, Arap Dili ve Edebiyatı bölümleri ile Arapça Öğretmenliği bölümlerinde; yaygın eğitim kurumlarında, Halk Eğitim Merkezleri ve özel dersanelerde yapılmaktadır.

İmam-Hatip ve Anadolu İmam-Hatip Liselerindeki meslek dersleri içinde, Arapça dersi bir anlamda anahtar konumundadır. Başta Kur'an ve hadis olmak üzere dinî kaynaklar Arapça'dır. Bu nedenle meslekî metinleri okuyup anlayabilmek için bu dili öğrenmek gerekmektedir.

Açıldığından bu yana İmam-Hatip Liselerinde Arapça meslek dersi olarak okutulmaktadır.³ Bu okullarda okutulan Arapça dersleri ile ilgili yazılı fazla bir değerlendirme olmamasına rağmen,⁴ sözlü olarak dersle ilgili şikayetler dile getirilmekteydi. 1986 yılında konuyla ilgili orta kısım Arapça ders kitabı yazarlarının öğretmenler için hazırladığı "**Arapça Öğretiminde Rehber Kitap**" adlı eserde şu görüşler dile getirilmektedir:⁵ 1951 yılında İmam Hatip Okulları yeni bir statü ile tekrar öğretime açıldığında bu okullarda Arapça dersi meslek derslerinden birisi olarak okutulmaya başlandı. Burada okutulan Arapça dersleri, yüzyıllardır devam eden medrese sistemi içerisinde uygulanan Arapça öğretiminden farklı bir durumda olacaktır. ... Bununla birlikte yeni duruma uygun, çağımızdaki dil öğretim yöntem ve teknikleri de dikkate alınarak yeni bir Arapça öğretim yolu geliştirilemedi.

Bu vb. eleştiriler dikkate alınarak, İçinde benim de olduğum bir komisyon tarafından, 1999 yılında tüm meslek dersleri gibi Arapça ders programı geliştirildi.⁶ 2000-2001 öğretim yılından itibaren de okullarımızda uygulandı. Yine benim de içinde bulunduğum bir komisyon tarafından hazırlanan, bu programa uygun ders kitaplarından hazırlık sınıfı kitapları 2001-2002 öğretim

¹ Bu çalışma Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma Geliştirme Dairesi Başkanlığının desteğiyle yapılmıştır. Bu nedenle emeği geçen görevlilere ve yöneticilerine teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca, anket verilerinin değerlendirilmesinde teknik yardımlarını esirgemeyen öğrencilerim Fatih Genç, Nilüfer Güler, Şule Haral ve Büşra Eker'e teşekkürlerimi sunuyorum.

² www.mehmetzekiaydin.com Email: mehmetzekiaydin@gmail.com

³ Arapça dersinin tarihi ile ilgili bak.: Ömer Demircan, **Dünden Bugüne Türkiye'de Yabancı Dil**, Remzi Kitabevi, İstanbul 1988.

⁴ Konu ile ilgili bir değerlendirme için bak.: Emrullah İşler, "*İmam-Hatip Liselerinde Arapça Eğitimi Üzerine*", 06.06.1992 tarihli **Zaman Gazetesi**.

⁵ Mehmet Maksutoğlu ve Suat Cebeci, **Arapça Öğretiminde Rehber Kitap**, İstanbul 1986, s.5-6.

⁶ Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu 10.05.1999 tarih ve 39 sayılı kararı.

yılında 9,10,11. sınıf ders kitapları da 2002-2003 öğretim yılında kullanılmaya başlandı. Milli Eğitim Bakanlığının kendi kitapları ve Damla Yayınevine ait Arapça ders kitapları okullarımızda 2006-2007 öğretim yılına kadar okutulmuştur.

Eğitimde niteliğin geliştirilmesi, eğitim kurumları ve eğitimcilerin en önemli çalışmalarını oluşturur. Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında tüm eğitim faaliyetleri önceden hazırlanan bir program çerçevesinde yürütülür. Okullarda öğrencilere hangi davranışların kazandırılacağı eğitim programlarında yer alır. Eğitimin kalitesi büyük ölçüde uygulanan programa bağlıdır. Uygulanan programlar ne kadar iyi hazırlanırsa hazırlansın sürekli geliştirilmeye muhtaçtır.

Öğretimdeki amaçları gerçekleştirmede, öğretmenlere büyük rol düşmektedir. Öğretmenler program geliştirmede ve programların uygulanmasında sorumlu kişilerdir. Bununla birlikte, yapılan araştırmalarda öğretmenlerin öğretim yaklaşımlarını planlandığı gibi uygulamadıklarını ortaya koymaktadır. Ayrıca, öğretmenlerin tutum ve inançlarının programların sınıf içinde başarılı bir şekilde uygulanmasında önemli bir rol oynadığı birçok araştırmacı tarafından vurgulanmıştır. Buna ilaveten, yeni program geliştirme çalışmalarında öğretmenlerin tutum ve görüşlerinin son derece önemli olduğu belirtilmektedir.⁷

İHL Arapça ders programlarının program geliştirme ve değerlendirilme ilkeleri çerçevesinde değerlendirilmesine ihtiyaç vardır.

Problem Cümlesi:

Hatip Liselerinde Arapça ders programı nasıl uygulanmakta ve uygulamada hangi sorunlarla karşılaşılmaktadır?

Alt Problemler:

1.Arapça dersinin öğretiminde uygulamada görülen yetersizlikler ve karşılaşılan sorunlar nelerdir?

2.Arapça dersinin amaçları gerçekleşmekte midir?

3.Arapça ders kitaplarını öğretmenler nasıl bulmaktadır?

4.Arapça ders programındaki metin/diyalogları öğretmenlerimiz nasıl bulmaktadırlar?

5.Arapça ders programındaki dilbilgisi kurallarını öğretmenlerimiz nasıl bulmaktadırlar?

6.Arapça dersinde hangi yöntemler kullanılmaktadır?

7.Arapça dersinde öğrenci başarısı nasıl değerlendirilmektedir?

8.Arapça dersi öğretmenleri nasıl bir Arapça öğretmeyi arzu etmektedir?

---

⁷ Beyza Bayrak ve A. Münire Erden, "Fen Bilgisi Öğretim Programının Değerlendirilmesi", <http://www.ksef.gazi.edu.tr/dergi/pdf/Cilt-15-No1-2007Mart/137bbayrak.pdf> (9.7.2008)

2. AMAÇ VE ÖNEMİ

Arapça dersi İHL ders programında oldukça önemli bir yere sahiptir. 1998-2007 yıllarında İmam Hatip Liselerinin hazırlık sınıflarında haftada 15 saat Anadolu İHL de 9 saat, diğer sınıflarda 4'er saat Arapça dersi okutulmuştur.

Bu araştırmanın temel amacı, İmam Hatip Liselerinde okutulan Arapça derslerinin öğretimindeki kalite ve başarıyı artırmaya katkıda bulunmaktır.

Araştırmanın temel amacı çerçevesinde, Arapça öğretimi alanındaki gelişmelere katkıda bulunmak üzere, ders programındaki amaçların ne kadar gerçekleştiği uygulamanın bugünkü durumunu, sorunlarını belirlemek hedeflenmiştir. Bunun için, bu dersi okutan öğretmenlerin görüşlerinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

Bu araştırmanın sonuçları, şu somut katkıları sağlayabilir:

1. Arapça öğretimine dikkatleri çekmek. Bunun sonucu olarak da konuyla ilgili yeni alan araştırmalarının yapılması.
2. Mevcut ders programının uygulamasının nasıl olduğu, eksikliklerin neler olduğunun ortaya konularak, yeni program geliştirme çalışmalarında dikkate alınması.
3. Yeni program geliştirme çalışmaları sürecinde, eksiklerin giderilmesi.
4. Ders kitaplarındaki eksiklerin giderilmesi.
5. Arapça öğretiminde kullanılacak, özel öğretim yöntemleri ile ilgili çalışmalar yapılması.
6. Arapça öğretiminde kullanılacak, ders araç gereçleri ile ilgili çalışmalar yapılması.
7. Programın uygulayıcısı öğretmenlerinin başarılarının artmasına katkı sağlaması.
8. Öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim çalışmalarının plânlanması ve uygulaması çalışmalarına ışık tutmaktır.

3. SINIRLILIKLAR

1. Bu araştırma, İHL Arapça ders programının, program geliştirme açısından değerlendirilmesi ile sınırlıdır.
2. Ankete katılan 200 Arapça öğretmenin verdiği cevaplar ile sınırlıdır.
3. Araştırmada sorulan anket sorularıyla sınırlıdır.
4. Bu araştırmada kullanılan anket 2003 yılında yapıldığı için o dönemdeki durumu açıklamaktadır.

4. TANIMLAR

Bu araştırmada ele alınan bazı temel kavramların anlamları şoyledir;

Amaç: Eğitimciler tarafından dzenlenmiş programlar sonucu oğrenci davranışında gerçekleşmesi istenen değişme.

Arapça dersi: İmam Hatip Liselerinde okutulan Arapça dersi.

Arapça ders programı: 1999 yılında Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulunca kabul edilen Arapça ders programı.

Ders programı: Öğretim programı içinde yer alan ve dersle ilgili olan eğitim faaliyetlerinin sistematik bir şekilde dzenlenmesidir.

Öđretim programı: Eđitim programı içerisinde yer alan ve ođrenme ođretme sűreçleri ile ilgili tűm etkinlikleri kapsayan programdır.

Program geliřtirme: Toplumdaki yeni geliřmeler göz önünde tutularak belli bir ođretim programının ya da bűtűn programların genel ve özel amaçları, ders konuları, ođretim yöntemleri ve deđerlendirme yolları vb. bakımından arařtırma ile dűzeltilmesi, yenileřtirilmesi ve önerilen deđerikliklerin denendikten sonra genelleřtirilmesi iři.

Program değerlendirme: Gözlem ve çeşitli ölçme araçları ile eğitim programlarının etkililiği hakkında veri toplama, elde edilen verileri programın etkililiğinin işaretçileri olan ölçűtlerle karşılaştırıp yorumlama ve programın etkililiği hakkında karar verme sűreci.

5. YÖNTEM

Bu araştırma, bir program değerlendirme çalışması olarak, bir alan araştırmasıdır. “Program değerlendirme, gözlem ve çeşitli ölçme araçları ile eğitim programlarının etkililiği hakkında veri toplama, elde edilen verileri programın etkililiğinin olan ölçűtlerle karşılaştırıp yorumlama ve programın etkililiği hakkında karar verme sűrecidir.”⁸

Eđitim faaliyetlerinin değerlendirmesinin oldukça eski bir geçmişi vardır. Bu yűzyılda, eğitimciler birçok program değerlendirme modelleri geliştirmişlerdir. Günümüzde, kullanılan program değerlendirme modellerinden bazıları şoyledir:

- 1.Hedeflere dayalı değerlendirme yaklaşımları,
- 2.Yönetim merkezli değerlendirme yaklaşımları,
- 3.Tüketici merkezli değerlendirme yaklaşımları,
- 4.Uzman merkezli değerlendirme yaklaşımları,
- 5.Muhalefet merkezli değerlendirme yaklaşımları,
- 6.Doğal ve katılımcı merkezli değerlendirme yaklaşımları,

---

⁸ Münire Erden, **Eğitimde Program Değerlendirme**, Pegem Yay., Ankara 1993, s.9.

7.Değerlendirme yaklaşımlarının kıyaslamalı incelemesi.

Program değerlendirme desenleri de şöyledir:

- 1.Gerçek kontrol gruplu öntest-sontest deseni,
- 2.Gerçek kontrol gruplu yalnızca sontest deseni,
- 3.Eşit olmayan kontrol gruplu öntest-sontest deseni,
- 4.Yalnızca deney gruplu zaman dizisi deseni,
- 5.Eşit olmayan kontrol gruplu zaman dizisi deseni,
- 6.Önce ve sonra deseni.

Program değerlendirmede, değerlendirme sonucunda verilecek kararın özelliğine bağlı olarak her öğenin ayrı ayrı etkisi veya tümünün birlikte etkisi değerlendirilebilir. Programda düzeltme çalışmaları yapılacaksa her öğenin ayrı ayrı etkisi değerlendirilmelidir. Programın denenerak değerlendirilmesi hâlinde ise öğrencinin programa girişteki hâli, öğretmenin nitelikleri, öğrenim çevresinin şartlarının etkileri de dikkate alınmalıdır.

Değerlendirme sonucunda verilecek kararlar, program değerlendirme desenini de belirler. Bir eğitim durumunu “girdiler-işlemler-çıktılar” sistemi olarak düşündüğümüzde, program değerlendirme bu model çerçevesinde incelenebilmektedir. Girdiler; eğitime alınan öğrencilerin niteliklerini; işlemler, öğretim faaliyetlerini; çıktılar ise eğitimi tamamlayan öğrencilerin niteliklerini ifade etmektedir. Eğitim programlarının değerlendirilmesi sürecinde, sonuçların kullanışlı ve program geliştirici nitelikte olabilmesi için araştırma probleminin önceden belirlenmesi gerekir. Program değerlendirmede;

1.Eğitim programı, hedeflerini ne ölçüde gerçekleştirmektedir?

2.Eğitim programındaki temel aksaklık ve eksiklikler nelerdir?

sorularına aranan cevaplardan birincisi “ürüne ve erişiyeye bakarak değerlendirme”, ikincisi ise “programın öğelerine dönük değerlendirme” dir.

Ürüne ya da erişiyeye bakarak değerlendirme, programın hedefleri kazandırmadaki etkisi hakkında bilgi verirken öğelerdeki aksaklık ve eksiklikleri göstermede yetersiz kalabilir. Programın düzeltilmesi ya da geliştirilmesine yönelik bulgu elde etmek için her bir öğenin değerlendirilmesi gerekir. Bu amaçla uzman kanısına ya da uygulayıcı öğretmenlerin görüşüne başvurulabilir.⁹

Bu araştırmada, İmam Hatip Lisesi Arapça öğretim programına ilişkin öğretmen görüşlerine başvurulmuştur. Bunun için, dersi okutan öğretmenlerin görüşleri çerçevesinde öğretim amaçlarının gerçekleşme durumu araştırılmıştır. Varolan durumun betimlenmesi amaçlandığı için tarama (survey) yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemle, programın üç temel öğesi; amaçlar (hedefler), öğrenme yaşantıları ve değerlendirme boyutları çözümlenmeye (analiz edilmeye) çalışılmıştır.

⁹ Beyza Bayrak ve A. Münire Erden, “Fen Bilgisi Öğretim Programının Değerlendirilmesi”, <http://www.ksef.gazi.edu.tr/dergi/pdf/Cilt-15-No1-2007Mart/137bbayrak.pdf> (9.7.2008)

Bu araştırma bir program değerlendirilmesi olarak, betimsel bir araştırmadır. Bu sebeple, araştırmanın ağırlığını, anket tekniği ile elde edilen bilgiler oluşturmasına rağmen, ilgili kaynaklardan da yararlanılmıştır. Böylece, araştırma, kaynak taraması ve anket uygulamasına dayanmaktadır.

Kaynak Taraması

Araştırmayı temellendirmek amacıyla kaynak taraması yapılmıştır. Araştırmanın probleminin ortaya konulması, program geliştirme ve değerlendirme konularının açıklanmasında, anket formunun geliştirilmesinde, bulguların yorumlanmasında, ilgili kitap ve makalelerden yararlanılmıştır.

Anket Tekniği

Bu çalışma, olanı ortaya koymak amacıyla yapılan betimsel bir araştırma olduğu için, anket tekniği kullanılmıştır. Betimsel araştırmalar, sadece verileri toplamak, yani sadece olanların ortaya konulması demek değildir. Aynı zamanda bu teknikle, verilerin çözümlenmesi (analizi) ve açıklanması suretiyle yorumlama, değerlendirme yapılmakta ve önerilerde bulunmaktadır. İHL Arapça dersinin program geliştirme açısından araştırılmasını hedefleyen bu çalışma, mevcut durumun ortaya konulmasında, ankete dayanan veriler üzerinde yürütülmüş problemin ortaya konulması ve bulguların yorumlanmasında ise konuyla ilgili kaynaklardan yararlanılmıştır. Denencelerin test edildiği bulgular, tablolar halinde verilmiş ve konuyla ilgili yapılan yorumlar tabloların altında yer almıştır.

Arapça ders programının değerlendirilmesi amacıyla, önce öğretmenlere yönelik bir anket formu hazırlanmıştır. Anket hazırlanırken daha önce araştırmacı tarafından yapılan geçerliliği ve güvenilirliği test edilmiş, “İlköğretimin İkinci Kademesi Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi Ders Programındaki Ahlaki Amaç ve Konuların Program Geliştirme Açısından Değerlendirilmesi” adlı çalışmada kullanılan anket soruları esas alınmıştır. Burada Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi dersiyile ilgili sorular Arapça dersine uyarlanmıştır. Ayrıca anket, soruların anlaşılıp anlaşılmadığı vb. eksiklerin tespiti için, Sivas İHL’de görev yapan 5 öğretmene ve 30 ilâhiyat fakültesi öğrencisine ön uygulama olarak yapılmıştır. Gerekli düzeltmeler yapılarak ankete son hâli verilmiştir.

Anketler, MEB EARGED (Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma Geliştirme Dairesi Başkanlığı) ile birlikte Türkiye çapında da uyguladık. EARGED anket metinlerini çoğaltıp 8 ildeki İmam Hatip Liselerine gönderdi ve geri gelen anketleri bana verdiler. Anketi İstanbul’da ise Değerler Eğitim Merkezi görevlileri yaptılar ve sonuçlarını gönderdiler.

Verilerin Çözümlenmesi

Toplanan anketlerin değerlendirilmesinde, önce veriler kodlama formuna geçirilerek bilgisayara aktarılmıştır. İstatistikler için “SPS” adlı istatistik programı kullanılmıştır. Bilgisayardan alınan verilerin işlenmesinde, bazı bilgilerin ve bulguların daha iyi ve kolay açıklanması amacıyla, tablolar oluşturulmuş ve tabloların altında, yorumlar da yapılmıştır.

Evren ve Örneklem

2003 yılı itibariyle araştırmaya konu edilen Arapça dersinin uygulandığı toplam 451 İmam Hatip Lisesi ve 107 Anadolu İmam Hatip Lisesi olmak üzere toplam 558 okul bulunmadı. Bu okullarda yaklaşık 2-3 Arapça öğretmeni var kabul edersek araştırmanın evrenini 1500 civarında öğretmen oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini Arapça dersini okutan tesadüfi (random) yolla seçilmiş 200 öğretmenden oluşmaktadır. Hazırlanan anketler, gönderilmiş ve doldurularak geri 208 anket gelmiştir. Çeşitli eksikler taşıyan 8 adeti değerlendirmeye alınmayarak sayı yuvarlanarak 200'ünün verileri kullanılmıştır.

Tablo:1 Görev Yaptığınız İl

İller	Sayı	%
Antalya	24	12
Balıkesir	18	9
Çanakkale	20	10
Gaziantep	10	5
İstanbul	56	28
Konya	21	10,5
Malatya	7	3,5
Samsun	19	9,5
Sivas	25	12,5
Toplam	200	100

Tablo:2 Cinsiyetiniz ( ) a. Kadın ( ) b. Erkek

Cinsiyet	Sayı	%
Kadın	17	8,5
Erkek	183	91,5
Toplam	200	100

Tablo:3 Mezun Olduğunuz Yüksek Öğretim Kurumu

Mezun Olduğu Kurum	Sayı	%
İlahiyat Fakóltesi	134	67
Arap Dili Bölümü	21	10,5
Yüksek İslam Enstitüsü	45	22,5
Toplam	200	100

Tablo:4 Meslekteki Kıdeminiz

Kıdem	Sayı	%
1- 5 yıl	11	5,5
5- 10 yıl	48	24
11- 20 yıl	79	39,5
21- 30 yıl	61	30,5
30 yılın üstünde	1	0,5
Toplam	200	100

BULGULAR VE YORUMLAR

Bulguları değerlendirmeden önce 1999-2007 yılına kadar uygulanan Arapça programıyla ilgili bazı açıklamalar yapmakta yarar vardır. Ankete katılan birçok arkadaşın yazdıkları gibi, bu program, Arapça öğretiminde “İngilizce vb. yabancı dillerin öğretimindeki yaklaşım ve yöntemler kullanılmalıdır.” anlayışından hareketle hazırlanmıştır.

Programın girişinde şu açıklamalar yer almıştır:

“İmam Hatip ve Anadolu İmam Hatip Liselerindeki meslek dersleri içinde, Arapça dersi bir anlamda anahtar konumundadır. Başta Kur’an ve Hadis olmak üzere dinî kaynaklar Arapça’dır. Bu nedenle meslekî metin/diyalogları okuyup anlayabilmek için bu dili öğrenmek gerekmektedir.

Bunun yanında din görevlileri, hac görevleri esnasında veya başka zamanlarda Arapça konuşan insanlarla sözlü ve yazılı iletişim kurmak durumundadır. Bu sebeplerle Arapça öğretiminde (özellikle başlangıç döneminde), tüm yabancı dil öğretiminde kabul edilen dört temel beceri olan; dinleme anlama, okuma, konuşma, yazma becerilerinin kazandırılması hedeflenmelidir. Program içeriğinin düzenlenmesinde öğrencilerin gereksinimleri, dil yapılarının

kullanım sıklıkları, öğrenilebilirlikleri ve işlevsel değerleri göz önüne alınmalıdır. Ayrıca, Arapça yabancı dildir ve öğretimi yapılırken çağdaş yabancı dil öğretimi ile ilgili kurallara da uyulmalıdır.

Bu çerçeve içinde hazırlanan ders programında, Arapça dersinin öğretimi sonunda ulaşılabilecek genel amaçlar ve bunlara dayalı olarak özel amaçlar belirlenmiştir.

Programda üniteler; amaçlar, konular, dil bilgisi/yapı ve etkinlikler şeklinde düzenlenmiştir. Programın uygulanmasıyla ilgili açıklamalara geniş yer verilmiş, özellikle içerik, yöntem ve öğrenme-öğretme etkinlikleri ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

Bu programdaki alıştırmalar ve değerlendirme bölümlerindeki örnekler, programın bir konusundan seçilmiş birkaç amaç ve davranışın öğrenciye nasıl kazandırılacağını, değerlendirilmesinin nasıl yapılacağını göstermek ve öğretmene kılavuzluk yapmak düşüncesiyle düzenlenmiştir. Öğretmen uygulayacağı yöntem ve teknikleri, sınıf ortamına ve öğrencilerin durumlarına göre çeşitlendirebilir.

GENEL AMAÇLAR

- 1. Düzeyine uygun, okuduğu Arapça meslekî ve diğer metinleri anlama.*
- 2. Dinlediği bir Arapça konuşmayı anlama.*
- 3. Arapça sözlü iletişim kurma.*
- 4. Arapça yazılı iletişim kurma.*
- 5. Arapça basılmış yayınları izleme.*
- 6. Öğrenmekte olduğu Arapça'yı kullanmaya istekli olma.”*

Demek ki bu program, dili bir bütün olarak ve Arapça'yı biz Türler için bir yabancı dil kabul ederek hazırlanmıştır. Ankete bir arkadaşımızın yazdığı gibi, “Türkçe mantıkla Arapça öğrenilemez.” anlayışından hareket edilmiş, ders programı ve kitaplar hazırlanırken dünyada Arapça öğretimiyle ilgili hazırlanmış ulaşılabilen birçok kitap incelenmiştir. Bunun yanında başta Fransızca olmak üzere İngilizce vb. dillerin yabancılara nasıl öğretildiği ile ilgili yayınlar gözden geçirilmiş, kurslar ziyaret edilmiştir. Programda temel dilbilgisi kurallarının hepsine yer verilmiş ancak bunlar metin içinde gösterilerek açıklanmıştır. Hazırlık sınıfında tüm temel dilbilgisi kuralları kısaca verilmiş, 9,10,11. sınıflarda tekrar geniş olarak açıklanmıştır. İşte bu çerçeve içinde hazırlanan programdan sonra MEB adına basılan ders kitapları benim başkanlığında Sivas CÜ İlahiyat Fakültesi'nden arkadaşlardan oluşan komisyon tarafından hazırlanmıştır.

Bu program ve kitaplar 2001 ve 2002 yılından 2007 yılına kadar uygulanmıştır. Ankete katılan örneklem grubunun özellikleri kısaca şöyledir:

1. Ankete katılan 200 öğretmenin 17'si yani % 8,5'i bayandır.

2. Öğretmenlerimizin % 67'si İlahiyat Fakültesi, % 22,5'i Yüksek İslam Enstitüsü ve % 10,5'i Arap Dili ve Edebiyatı mezunudur.

3. Öğretmenlerimizin çoğunluğu, 10 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahiptir.

Öğretmenlerimize haftalık ders yükleri sorulmuştur. Öğretmenlerimizin çoğunluğu, haftada 18 saatin üzerinde derse girmektedir.

Tablo:5 Bulduğunuz okulda ve eğer varsa diğer okullardaki görevlerinize birlikte haftalık toplam ders saatiniz

Ders Saati	Sayı	%
1- 10 saat	8	4
11- 17 saat	15	7,5
18- 24 saat	86	43
24- 30 saat	89	44,5
Cevapsız	2	1
Toplam	200	100

Tablo:6 Arapça dersleri dışında hangi dersleri okutuyorsunuz?

Dersler	Sayı	%
Meslek dersi	161	80,5
Diğer ders	13	6,5
Okutmuyor	5	2,5
Cevapsız	21	10,5
Toplam	200	100

Öğretmenlerin çoğunluğu, Arapça dersinin dışında başta meslek dersleri olmak üzere diğer derslere de girmektedirler. Buna göre, okullarımızda meslek dersleri açısından bir branşlaşma yoktur, denilebilir.

Tablo:7 Arapça öğretimi alanında, hizmet içi eğitim kurs ve seminerlerine katıldınız mı?

Cevaplar	Sayı	%
Hiç katılmadım	139	69,5
1 defa katıldım	34	17
2 defa katıldım	11	5,5
3-4 defa katıldım	5	2,5
İHL diğer meslek dersi kursuna katıldım	7	3,5
Diğer	1	0,5
Cevapsız	3	1,5
Toplam	200	100

Öğretmenlerimizin üçte ikisinden fazlası Arapça dersi ile ilgili hizmet içi eğitim faaliyetine katılmamış ancak % 25'i bir veya daha fazla katılmıştır

Tablo:8 1999 yılında geliştirilen son Arapça ders programını okudunuz mu?

Cevaplar	Sayı	%
Tamamını okudum.	97	48,5
Sadece şöyle bir göz gezdirdim.	60	30
Ders kitapları var, programa bakmaya gerek yok.	6	3
Okulda yok ki okuyayım.	14	7
Okulda bir tane program kitabı olduğu için sadece gördüm.	9	4,5
Cevapsız	14	7
Toplam	200	100

Öğretmenlerin sadece % 48,5'i, yeni ders programını okuduklarını söylemiştir. Cevapların içinde % 7'lik bir grup okulda programın olmadığını belirtmişlerdir. Gerçekten okulda hiç program kitabı yok mu yoksa onların haberleri mi yok bilemiyoruz. Her ikisi de üzerinde düşünülmesi gereken ve kabul edilemez bir durumdur. Birçok öğretmen kitaplarla ders programını âdeta

özdeşleştirmektedir. Hâlbuki bu programı iyice okuyup anlamadan ve derslerde uygulamadan bu dersin başarıya ulaşması çok zordur.

Tüm dersler için program önemlidir ancak Arapça dersi için bu daha da önemlidir. Çünkü dil öğretiminde çeşitli anlayış ve yaklaşımlar vardır. Bu program iletişimci yaklaşımla, dili bir bütün olarak ve dersi derste öğretmek anlayışıyla hazırlanmıştır. Kitaplar da aynen böyledir. Ancak sonuçlara baktığımızda, amaçların gerçekleştiğini söylemek mümkün değildir. Burada kimseyi suçlamak istemiyorum. Aynı şekilde karanlığa küfretmek de istemiyorum. Sadece bu duruma ben nasıl bir yardımcı olurum diye düşünüyorum. İşte tablo ortada, o hâlde bakanlık olarak, yöneticiler olarak herkes ne yapabileceğini düşünsün ve bu değerli Arapça hocalarına ders programının tamamını ulaştırılalım.

Tablo:9 Sizce bugünkü Arapça dersinin tüm sınıflar için geçerli genel amacı gerçekleşiyor mu?

Cevaplar	Sayı	%
Tamamıyla gerçekleşiyor	3	1,5
Büyük ölçüde gerçekleşiyor.	26	13
Kısmen gerçekleşiyor.	108	54
Gerçekleşmiyor.	38	19
Cevapsız	25	12,5
Toplam	200	100

Tablo:10 Sizce bugünkü Arapça dersinin hazırlık sınıfındaki amaçları gerçekleştirmekte midir?

Cevaplar	Sayı	%
Tamamıyla gerçekleşiyor	4	2
Büyük ölçüde gerçekleşiyor.	54	27
Kısmen gerçekleşiyor.	93	46,5
Gerçekleşmiyor.	23	11,5
Cevapsız	26	13
Toplam	200	100

Tablo:11 Sizce bugünkü Arapça dersinin 9,10,11. sınıflarındaki amaçları gerçekleştirmekte midir?

Cevaplar	Sayı	%
Tamamıyla gerçekleşiyor	1	0,5
Büyük ölçüde gerçekleşiyor.	18	9
Kısmen gerçekleşiyor.	108	54
Gerçekleşmiyor.	41	20,5
Cevapsız	32	16
Toplam	200	100

Öğretmenlerimize, genel amaç, hazırlık sınıfı ve diğer sınıflardaki amaçlar ayrı ayrı olmak üzere, “Sizce bugünkü Arapça dersinin amaçları gerçekleşiyor mu?” diye sordüğümüzda, çoğunluğun “kısmen” gerçekleştiğini söylediğini görüyoruz. Cevaplar şöyle:

a.Tüm sınıflar için genel amaçlar, kısmen gerçekleşiyor % 54; büyük ölçüde gerçekleşiyor % 13.

b.Hazırlık sınıfının amaçları, kısmen gerçekleşiyor % 46,5; büyük ölçüde gerçekleşiyor % 27.

c.Diğer sınıfların amaçları, kısmen gerçekleşiyor % 54; büyük ölçüde gerçekleşiyor % 9.

Tüm sınıflardaki amaçların kısmen ve büyük ölçüde gerçekleştiğini topladığımızda % 67 olmaktadır. Hazırlık sınıflarında ise %73,5 diğer sınıflarda kısmen ve büyük ölçüde gerçekleştiğini düşünenlerin toplamı % 63 yapmaktadır.

Arapça dersinin amaçlarının gerçekleşmediğini düşünenler de az değildir. Cevaplar şöyle:

a.Tüm sınıflar için genel amaçlar, gerçekleşmiyor % 19

b.Hazırlık sınıfının amaçları, gerçekleşmiyor % 11,5

c.Diğer sınıfların amaçları, gerçekleşmiyor % 20,5

Buna göre, öğretmenlerimizin en az üçte ikisi, Arapça derslerinin amaçlarının kısmen ve büyük ölçüde gerçekleştiğini düşünmektedirler, diyebiliriz.

Tablo:12 Şayet tamamen gerçekleşmediğini düşünüyorsanız sizce dersin amaçlarına tamamen ulaşılamamasının sebepleri nelerdir?

Sebepler	Sayı	%
Okuttuğum haftalık ders saatinin fazlalığı	4	2
Araç gereç eksikliği	32	16
Yönetici ilgisizliği	4	2
Öğrencilerin ilgisizliği	61	30,5
Ders saatinin az oluşu	11	5,5
Arapça programının diğer derslerin programları ile desteklenmemesi	5	2,5
Ders programında hep konuşmaya/pratiğe ağırlık verilmesi; dilbilgisi kurallarının olmaması	4	2
Ders kitaplarının yetersiz oluşu	2	1
Öğretmenlerin Arapça dilbilgisi bilgilerinin eksikliği	2	1
Öğretmenlerin Arapça konuşma/pratik eksikliği	7	3,5
Okuttuğum haftalık ders saatinin fazlalığı	23	11,5
Cevapsız	45	22,5
Toplam	200	100

“Şayet tamamen gerçekleşmediğini düşünüyorsanız sizce dersin amaçlarına tamamen ulaşılamamasının sebepleri nelerdir?” sorusuna verilen cevaplar şöyle sıralanmaktadır:

Öğrencilerin ilgisizliği: % 30,5

Araç gereç eksikliği: % 16

Okuttuğum haftalık ders saatinin fazlalığı % 11,5

Ders saatinin az oluşu % 5,5

Öğretmenlerin Arapça konuşma/pratik yönünden eksikliği: % 3,5

Arapça programının diğer derslerin programları ile desteklenmemesi % 2,5

Ders programında hep konuşmaya/pratiğe ağırlık verilip dilbilgisi kurallarının olmaması:

% 2

Ders kitaplarının yetersiz oluşu: % 1

Öğretmenlerin Arapça dilbilgisi bilgilerinin eksikliği: % 1.

Bu sonuçları desteklemek üzere öğretmenler, genel olumsuz hava, moralsizlik, öğrenci kalitesinin düşüklüğü, pratikte faydası yok gibi sözleri sebep olarak yazmışlardır.

Tablo:13 Hazırlık sınıfındaki diyalog/metinlerin konularını nasıl buluyorsunuz?

Cevaplar	Sayı	%
Güzel ve öğrencinin ihtiyacı olan konular	126	63
Tamamen günlük konuşmalar var, hiç dinî konu yok	42	21
Gereksiz, öğrenciye lazım olmayan konular var	8	4
Başka	7	3,5
Cevapsız	17	8,5
Toplam	200	100

Tablo:14 9,10,11. Sınıflardaki diyalog/metinlerin konularını nasıl buluyorsunuz?

Cevaplar	Sayı	%
Güzel ve öğrencinin ihtiyacı olan konular	100	50
Günlük konuşmalar çok, dinî konular az	38	19
Gereksiz, öğrenciye lazım olmayan konular var	22	11
Başka	11	5,5
Cevapsız	29	14,5
Toplam	200	100

Öğretmenlerin % 63'ü, hazırlık sınıfındaki diyalogların konularını, “güzel ve öğrencinin ihtiyacı olan konular” olarak görmekteyken, bu oran 9,10,11. sınıflarda % 50'ye düşmektedir. Demek ki, hazırlık sınıfındaki diyaloglar, öğretmenlerimiz tarafından beğenilmekte, diğer sınıflarda da diyalogların fazlaşması istenmektedir. Öğretmenlerimizin % 20'si ise günlük konuşmaların çok, dinî konuların az olduğu görüşündedir. Burada hemen belirtelim ki, bu değerlendirmeler programdan çok ders kitabındaki diyaloglarla ilgilidir.

Tablo:15 Arapça dersinde bulunan konuşma/pratiğe dönük diyalogların durumu sizce nasıldır?

Cevaplar	Sayı	%
Şu andaki durum iyi	80	40
Programın tamamında çok fazla konuşma/pratiğe dönük diyalog var, dilbilgisi kuralları çok az	23	11,5
Hazırlık sınıfında çok fazla konuşma/pratiğe dönük diyalog var, dilbilgisi kuralları çok az	32	16
9,10,11. sınıflarda çok fazla dilbilgisi kuralı var, konuşma/pratiğe dönük diyalog çok az	52	26
Cevapsız	13	6,5
Toplam	200	100

Arapça dersinde bulunan konuşma/pratiğe dönük diyalogların şu andaki durumunu, öğretmenlerin % 40'ı iyi bulurken, % 26'sı, 9,10,11. sınıflarda “çok fazla dilbilgisi kuralı var, konuşma/pratiğe dönük diyalog çok az” görüşündedir. Buna göre, öğretmenlerimizin yaklaşık üçte ikisi programda Arapça konuşma ve pratiğe dönük diyalogların ağırlıklı olmasını istemektedir.

Tablo:16 Arapça ders programındaki dilbilgisi kurallarıyla diyalog/metinler arasında uyum nasıldır?

Cevaplar	Sayı	%
Tamamen uyumlu	19	9,5
Yeteri kadar uyumlu	78	39
Uyumlu	76	38
Hiç uyumlu değil	10	5
Başka	6	3
Cevapsız	10	5
Toplam	200	100

Tablo:17 Programdaki dilbilgisi konularını yeterli buluyor musunuz?

Cevaplar	Sayı	%
Yeterli buluyorum.	98	49
Kısmen	51	25,5
Yetersiz/eksik	7	3,5
Yetersiz ve eksik olduğu için ben genişletiyorum.	25	12,5
Gereksiz konular var, diye düşünüyorum.	1	0,5
Cevapsız	18	9
Toplam	200	100

Öğretmenlerin yarısı, programdaki dilbilgisi konularını tamamen, % 25'i kısmen yeterli görmektedir. Dilbilgisi konularında öğretmenlerimizin çok azı, eskiden olduğu gibi dilbilgisi ağırlıklı Arapça öğretimini istemektedirler, diyebiliriz.

Bilindiği gibi ülkemizde Arapça öğretiminde, şimdiye kadar genel olarak dilbilgisi ağırlıklı yöntemler kullanılmıştır. Bunun sonucu olarak, adeta bir Arap nasıl dilbilgisi öğreniyorsa o şekilde öğretilmeye çalışılmıştır. Ancak bundan hoşnut olmayanların sayısı gittikçe artmaktadır. Yukarıdaki tablo da bunu desteklemektedir. Söz konusu program Arapçayı bir yabancı dil olarak öğretmeyi amaçlamaktadır. Bizim anadilimiz Arapça değildir, biz Arapçayı bir yabancı dil olarak öğreniyoruz. Bu nedenle niçin mazi fiilden başlıyoruz, demeye gerek yoktur. Çünkü dil öğrenirken insanlar önce şimdiki zamanı kullanırlar sonra geçmiş zamanı öğrenirler. Birkaç öğretmen arkadaşımız da “Hazırlık sınıfında öğrencinin anlayamayacağı fiil çekimleri var, bunları açıklayamıyoruz.” vb. itirazda bulunuyorlar. Hâlbuki programda, bu fiillerin açıklanmayarak sadece kalıp olarak öğretilerek, ilerde yeri geldiğinde bunun sebebinin açıklanması istenmektedir.

Tablo:18 Öğrencilerin dersteki metin/diyalog ile dilbilgisi kurallarına karşı ilgileri nasıldır?

Cevaplar	Sayı	%
Dilbilgisi kurallarına ilgileri çok fazla	9	4,5
Metin/diyaloglara ilgileri çok fazla	61	30,5
Tüm konulara aynı derecede ilgililer	48	24
Tüm konulara ilgileri az	71	35,5
Hiç bir konuya ilgi duymuyorlar.	5	2,5

Başka	4	2
Cevapsız	2	1
Toplam	200	100

Öğretmenlere göre, öğrencilerin üçte biri hiçbir konuya ilgi duymuyorlar. Derslere ilgi duyan öğrenciler de dilbilgisi öğrenmeden daha çok, diyaloglara ilgi gösteriyorlar.

Tablo:19 Hazırlık sınıfındaki Arapça derslerine bir şubeye, bir tek mi yoksa birden fazla öğretmen mi giriyor?

Cevaplar	Sayı	%
Tüm derslere (İHL 15 AİHL 9 saat) bir tek öğretmen giriyor.	112	56
İki öğretmen paylaşıyoruz.	47	23,5
Üç dört öğretmen paylaşıyoruz.	30	15
Cevapsız	11	5,5
Toplam	200	100

Tablo:20 Hazırlık sınıfındaki aynı şubenin Arapça dersleri, birden fazla öğretmen tarafından okutuluyorsa konuları nasıl paylaşıyorsunuz?

Cevaplar	Sayı	%
Birimiz dilbilgisi diğeri diyalog/metin konularını okutuyor.	61	30,5
Ünite ünite paylaşıyoruz.	7	3,5
Konuları sayfa sayfa paylaşıyoruz	2	1
Saat saat paylaşıyoruz, kaldığımız yerden diğeri devam ediyor.	8	4
Başka	16	8
Cevapsız	106	53
Toplam	200	100

Öğretmenlerimizin % 56 oranında yani yarısından fazlası Arapça derslerine bir şubeye bir tek öğretmen girmektedir. Bir şubeye birden fazla öğretmen girdiğinde çoğunlukla dilbilgisi ve diyalog/metin öğretimi şeklinde paylaşmaktadır. Hâlbuki günümüzdeki diğer yabancı dillerin öğretiminde, dünyanın birçok yerinde, haftada 20 saat bile olsa bir şubeye bir tek öğretmen girmektedir. Arapça dersine bir şubeye birden fazla öğretmenin girerek ders yapmalarını faydalı

bulmuyorum. Dil bir bütündür özellikle başlangıç seviyesinde dört temel beceriyi birbirinden ayırmadan öğretmekte fayda vardır.

Tablo:21 "Arapça öğretmenleri, çoğunlukla derste dilbilgisi kurallarıyla ilgili konulara ağırlık vererek, metin/diyalogları ve konuşma/pratiği ihmal ediyorlar." görüşü sizce doğru mudur?

Cevaplar	Sayı	%
Tamamen doğru	37	18,5
Kısmen doğru	109	54,5
Yanlış	42	21
Cevapsız	12	6
Toplam	200	100

Tablo:22 "Arapça öğretmenleri, çoğunlukla derste dilbilgisi kurallarıyla ilgili konulara ağırlık vererek, metin/diyalogları ve konuşma/pratiği ihmal ediyorlar." görüşüne katılıyorsanız sebepleri neler olabilir?

Sebepler	Sayı	%
Zaman yetersizliği	13	6,5
Diyalog ve konuşma/pratiğin nasıl öğretileceği ile ilgili yöntem bilgisi eksikliği	65	32,5
Dilbilgisi kuralları metin/diyalog ve günlük konulara göre daha az önemli	9	4,5
Biz kendimiz konuşamıyoruz ki.	42	21
Bu ders konuşma dersi değil, dinî metinleri çözmek için dilbilgisi şarttır.	7	3,5
Dinî metinlerle günlük konuşmaların ne ilgisi var. Günlük konuşmalarda geçen kelimeler dinî metinlerde hiç kullanılmıyor ki.	2	1
Başka	28	14
Cevapsız	34	17
Toplam	200	100

Öğretmenlerimize, kritik aynı zamanda kısmen onları suçlayıcı veya tahrik edici bir soru olarak, "Arapça öğretmenleri, çoğunlukla derste dilbilgisi kurallarıyla ilgili konulara ağırlık vererek, metin/diyalogları ve konuşma/pratiği ihmal ediyorlar." görüşü sizce doğru mudur? sorusu

sorulmuştur. Öğretmenlerin % 73'ü, tamamen veya kısmen, dilbilgisi konularına ağırlık verilerek metin/diyalog öğretiminin ihmal edildiği görüşüne katılmaktadır. Bunun sebepleri olarak öğretmenlerimiz şunları belirtmektedirler:

a. Diyalog ve konuşma/pratiğin nasıl öğretileceği konusunda yöntem bilgisi eksikliği: % 32,5

b. Biz kendimiz konuşmıyoruz ki: % 21

c. Zaman yetersizliği: % 6,5

d. Dilbilgisi kuralları metin/diyalog ve günlük konulara göre daha az önemli: % 4,5

e. Bu ders konuşma dersi değil, dinî metinleri çözmek için dilbilgisi şarttır: % 3,5

f. Dinî metinlerle günlük konuşmaların ne ilgisi var. Günlük konuşmalarda geçen kelimeler, dinî metinlerde hiç kullanılmıyor ki: % 1

f.Başka: % 14

Bu durum, öğretmenlerimizin yaptıklarının farkında olduğu ve bir arayış içinde olduklarını göstermektedir. Eğitimcilerimize düşen bu konuda yöntem çalışmalar yapmak ve bunları öğretmenlerimize ulaştırmaktır.

Tablo:23 Programda bulunan dilbilgisi konularını öğretmekte, kendinizi yeterli görüyor musunuz?

Cevaplar	sayı	%
Tamamen yeterliyim.	115	57,5
Kısmen yeterliyim.	64	32
Kendimi yeterli görmüyorum.	15	7,5
Cevapsız	6	3
Toplam	200	100

Tablo:24 Üniversitede aldığımız eğitim, programdaki dilbilgisi konularını öğretmede yeterli miydi?

Cevaplar	Sayı	%
Evet yeterli eğitim almıştım.	108	54
Kısmen yeterli eğitim almıştım.	38	19
Yeterli değildi, sonradan kendimi yetiştirdim.	48	24

Yeterli değildi, şimdi de aynı şekilde bazı dilbilgisi konularında yetersiz kalıyorum.	3	1,5
Cevapsız	3	1,5
Toplam	200	100

Öğretmenlerin % 90'ı, dilbilgisi konularının öğretimi konusunda kendilerini tamamen veya kısmen yeterli gördüğü gibi, % 73 oranında üniversitede aldıkları eğitimin de tamamen veya kısmen yeterli olduğu görüşündedir.

Tablo:25 Programda bulunan metin/diyalog öğretiminde ve konuşma/pratik yapmakta, kendinizi yeterli görüyor musunuz?

Cevaplar	Sayı	%
Tamamen yeterliyim.	68	34
Kısmen yeterliyim.	81	40,5
Kendimi yeterli görmüyorum.	27	13,5
Cevapsız	24	12
Toplam	200	100

Tablo:26 Üniversitede aldığınız eğitim, programdaki metin/diyalog öğretiminde ve konuşma/pratik yapmakta yeterli miydi?

Cevaplar	Sayı	%
Evet yeterli eğitim almıştım.	36	18
Kısmen yeterli eğitim almıştım.	77	38,5
Yeterli değildi, sonradan kendimi yetiştirdim.	70	35
Yeterli değildi, şimdi de aynı şekilde pratik yapmakta yetersiz kalıyorum.	13	6,5
Cevapsız	4	2
Toplam	200	100

Öğretmenlerin % 75'i, pratik konuşma ve metin/diyalog öğretimi konusunda kendilerini tamamen veya kısmen yeterli görürken, % 57'si konuşma yönünden üniversitede aldıkları eğitimin de tamamen veya kısmen yeterli olduğu görüşündedir. Öğretmenlerimiz % 35 oranında üniversite

aldığı konuşma ve pratik eğitiminin yeterli olmadığı ancak kendisini sonradan yetiştirdiğini, % 6,5 oranında ise hâlâ yetersiz olduğunu söylemişlerdir.

Tablo:27 Derste Arapça konuşma durumunuz nasıldır?

Cevaplar	Sayı	%
Ben her zaman Arapça konuşuyorum.	5	2,5
Hiç Arapça konuşmuyorum.	7	3,5
Bazen Arapça bazen Türkçe konuşuyorum.	148	74
Çok nadiren Arapça konuşuyorum.	38	19
Cevapsız	2	1
Toplam	200	100

Tablo:28 Derste öğrencilerin Arapça konuşma durumu nasıldır?

Cevaplar	Sayı	%
Her zaman Arapça konuşuyorlar, Türkçe konuşmak yasak.	1	0,5
Hiç Arapça konuşmuyorlar.	30	15
Bazen Arapça bazen Türkçe konuşuyorlar.	68	34
Çok nadiren Arapça konuşuyorlar.	94	47
Cevapsız	7	3,5
Toplam	200	100

Yabancı dil öğretiminde günümüzde öğretmenin derste öğrettiği dili konuşması büyük önem taşımaktadır. Arapça öğretmenlerimize, kendilerinin ve öğrencilerin derste Arapça konuşup konuşmadıkları sorulduğunda, derste çok az veya nadiren Arapça konuştuklarını ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerimizin sadece % 2,5'u, derste tamamen Arapça konuşurken, % 3,5'u hiç Arapça konuşmuyor % 19'u ise nadiren konuşmaktadır. Öğrencilerin derste Arapça konuşma oranı ise daha düşüktür. Bu duruma, iyi yönden bakarsanız daha önce neredeyse derste hiç Arapça konuşulmazken şimdi az da olsa konuşma başlamıştır. Olumsuz yönden bakarsanız programda, öğretmen ve öğrencilerin derste tamamen Arapça konuşmaları istenmesine rağmen bu gerçekleşmemiştir, diyebiliriz.

Tablo:29 Dilbilgisi konularının öğretiminde dersten önce hazırlanma ihtiyacı duyuyor musunuz?

Cevaplar	Sayı	%
Hiçbir zaman ihtiyaç duymam.	19	9,5
Bazen hazırlanırım	111	55,5
Her zaman hazırlanma ihtiyacı duyarım	68	34
Başka	2	1
Toplam	200	100

Tablo:30 Metin/diyalog öğretiminde ve konuşma/pratik yapmakta dersten önce hazırlanma ihtiyacı duyuyor musunuz?

Cevaplar	Sayı	%
Hiçbir zaman ihtiyaç duymam	18	9
Bazen hazırlanırım	100	50
Her zaman hazırlanma ihtiyacı duyarım.	78	39
Başka	4	2
Toplam	200	100

Öğretmenlerimize, dersten önce hazırlanma ihtiyacı hissedip hissetmedikleri sorulmuştur. Öğretmenlerin % 34'ü dilbilgisi konularında, % 39'u konuşma konusunda, derse her zaman hazırlanma ihtiyacı hissederken; % 55,5'i dilbilgisi konularında, % 50'si konuşma konusunda bazen hazırlanma ihtiyacı hissetmektedir. Hiç ihtiyaç duymayanlar % 9'da kalmaktadır.

Tablo:31 Dersten önce hazırlanırken, başkasından yardım alma ihtiyacı duyuyor musunuz?

Cevaplar	Sayı	%
Hiçbir zaman ihtiyaç duymam.	56	28
Her zaman yardım alırım.	9	4,5
Bazen öğretmen arkadaşlardan yardım alırım.	125	62,5
Bazen öğretmenlerden başka bir tanıdığımdan yardım alırım.	8	4
Cevapsız	2	1
Toplam	200	100

Öğretmenlerimizin % 62,5'u derse hazırlanırken öğretmen arkadaşlarından yardım almaktadır. Yukarıdaki üç tabloya göre, öğretmenlerimiz Arapça öğretiminde zorlanmaktadır, denilebilir.

Öğretmenlerimize, derslerde kullandıkları araç gereçler sorulmuştur. Bunun için, araç gereçler sıralanarak bunlardan kullandıklarını işaretlemeleri istenmiştir. Bu işaretlere göre, araç gereçleri kullanan öğretmenlerimizin sayıları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo:32 Öğretmenlerimizin en çok kullandıkları ders araç ve gereçleri

Araç Gereçler	Kullanıyor	%	Kullanmıyor	%
Yazı tahtası	180	90	20	10
Yardımcı kitaplar	150	75	50	25
Sesli araçlar	47	23,5	153	76,5
Görüntülü (film, tepegöz vb.)	51	25,5	149	74,5
Dergi, gazete, ansiklopedi	33	16,5	167	83,5
İnternet	13	16,5	187	93,5

Öğretmenlerimiz, en çok yazı tahtasını ve yardımcı kitapları kullanmaktadır. En az kullanılan ise internettir. Sesli araçlarla, film, tepegöz vb. görüntülü araçları kullanma oranı yaklaşık dörtte bir oranındadır.

Tablo:33 Yukarıda sayılan araç ve gereçleri kullanma sıklığınız ne kadardır?

Cevaplar	Sayı	%
Çok sık kullanıyorum	107	53,5
Arada sırada	78	39
Çok nadir veya hiç kullanmıyorum	8	4
Cevapsız	6	3
Toplam	200	100

Tablo:34 Ders araç ve gereçlerini kullanmamanızın veya az kullanmanızın sebepleri nelerdir?

Sebepler	Sayı	%
Ders saatinin yetersizliği	35	17,5
Bunları bulamıyorum	86	43
Bunların Arapça öğretimi için uygun olmaması	18	9

Bunları kullanma alışkanlığım olmadığı için	55	27,5
Başka	6	3
Toplam	200	100

Öğretmenlerin yaklaşık yarısı, ders araç gereçlerini çok sık kullandıklarını söylerken, % 39'u arasına, % 4'ü çok nadir veya hiç kullanmadıklarını söylemişlerdir. Kullanmama sebeplerinin başında da bunları bulamama gelmektedir. Hadi diyelim ki, diğerlerini bulamıyorlar veya kullanması zor; yazı tahtasını niçin kullanmazlar öğretmenlerimiz acaba? Doğrusu **“Tahtayı bile kullanmadan nasıl Arapça dersi işlenmektedir?”** ben merak ediyorum.

Tablo:35 Sizde Arapça dersi başarılı mı?

Cevaplar	Sayı	%
Evet, her yönden çok başarılı	3	1,5
Öğrenciler konuşabiliyor, diyalog ve konuşma öğretimi yönünden başarılı	15	7,5
Öğrenciler dilbilgisi konusunda başarılılar	14	7
Hiç bir konuda başarılı değil	12	6
Başarı durumu ortada, ne çok iyi ne de kötü	129	64,5
Başka	18	9
Cevapsız	9	4,5
Toplam	200	100

Öğretmenlerin % 64,5'u, Arapça dersinin başarısının orta olduğunu yani ne iyi ne kötü olduğunu düşünmektedir.

Tablo:36 Hazırlık sınıflarında hangi ders kitabını takip ediyorsunuz?

Cevaplar	Sayı	%
Milli Eğitim Bakanlığının	154	77
Özel kesimin	29	14,5
Cevapsız	16	8
Toplam	200	100

Tablo:37 9,10,11. sınıflarda hangi ders kitabını takip ediyorsunuz?

Cevaplar	Sayı	%
Milli Eğitim Bakanlığının	117	58,5
Özel kesimin	64	32
Cevapsız	19	9,5
Toplam	200	100

2003-2004 öğretim yılında İHL Arapça dersinde hazırlık sınıfında % 77, diğer sınıflarda % 58,5 oranında Milli Eğitim Bakanlığının; hazırlık sınıfında % 14,5, diğer sınıflarda % 32 oranında özel kesimin ders kitapları okutulduğu görülmektedir. Bu soruya, % 8 ve % 9,5 oranında öğretmenimiz cevap vermemiştir. Bu cevap vermemelerini sebebi, acaba kitabın kimen yayını olduğunu bilmemeleri olabilir mi?

Tablo:38 Ders kitaplarını tercih sebebiniz?

Sebepler	Sayı	%
Diğerine göre daha ucuz.	19	9,5
Diğerine göre daha güzel baskısı var.	21	10,5
Diğerine göre dilbilgisi konularına daha fazla yer vermiş.	5	2,5
Diğerine göre konuşma/pratiğe dönük diyaloglara daha fazla yer vermiş.	44	22
Kolay temin ediliyor.	38	19
Özel sektör, kitapları indirimli satıyor.	2	1
Özel sektör, okula kitap alımından dolayı yardım/komisyon veriyor.	1	0,5
Özel sektör kitaplarının öğretmen kitabı var.	7	3,5
Başka	49	24,5
Cevapsız	14	7
Toplam	200	100

Öğretmenlerimizin okuttukları kitabı niçin seçtikleri de şöyle sıralanmaktadır:

a. Diğerine göre konuşma/pratiğe dönük diyaloglara daha fazla yer vermiş % 22

- b. Kolay temin ediliyor: % 19
- c. Diğerine göre daha güzel baskısı var: % 10,5
- d. Diğerine göre daha ucuz: % 9,5
- e. Özel sektör kitaplarının öğretmen kitabı var:7 kişi % 3,5
- f. Özel sektör, okula kitap alımından dolayı yardım/komisyon veriyor: % 0,5
- g. Cevapsız % 7
- h. Başka: % 24,5

Öğretmenlerimize, dilbilgisi ve metin/diyalogları nasıl okuttukları ve sınavlarda nasıl soru sordukları açık uçlu soru şeklinde sorulmuştur. Öğretmenlerimizin çoğunluğu, klasik yöntemlerle dilbilgisi ve metin diyalog öğretmektedir. Çok azı, programda tavsiye edilen yöntemleri uygulamaktadır. Örneğin, dilbilgisi kurallarının öğretimi konusunda programda, tündengelim yöntemi tavsiye edilmesine rağmen bunun uygulanmadığı görülmektedir. Metin ve diyalogların öğretiminde ise neredeyse hiçbir öğretmenin programda tavsiye edilen yöntemleri kullanmadıkları görülmektedir. Bunun bence en önemli sebebi, bu konudaki yöntem bilgisi eksikliğidir. Bunun giderilmesi için acilen Arapça öğretim yöntemleriyle ilgili kurs, seminer, konferans şeklinde hizmet içi eğitim faaliyetlerine ihtiyaç vardır. Ancak öğretmenlerimize benim tavsiyem, ders programını mutlaka birkaç defa dikkatlice okuyarak uygulamaya çalışmalarınıdır. Çünkü ders programında yöntem konusunda oldukça ayrıntılı bilgi verilmiştir. Yöntemlerle ilgili tespit ve tavsiyeler, ölçme ve değerlendirme, yani sınavlarda sorulan sorularla ilgili aynen geçerlidir.

ARAPÇA ÖĞRETİMİNDE İDEAL (ÖZLENEN) DURUM

Öğretmenlerimize Arapça dersinde uyguladıklarının yanında, idealde nasıl bir uygulama düşündükleri de sorulmuştur.

Tablo:39 Sizce hazırlık sınıfında Arapça dersi metin diyaloglarında ağırlık, hangi konularda olmalıdır?

Cevaplar	Kabul/tercih ediyor	%	Kabul/tercih etmiyor	%
Şu andaki durum iyi	80	40	120	60
Günlük konuşmaya dönük olmalı	95	47,5	105	52,5
Sadece dinî konulara dönük olmalı	57	28,5	143	71,5
Karışık olmalı	127	63,5	73	36,5

Tablo:40 Sizce 9,10,11. sınıflarda Arapça dersinde ağırlık, hangi konularda olmalıdır?

Cevaplar	Kabul/tercih ediyor	%	Kabul/tercih etmiyor	%
Şu andaki durum iyi	57	28,5	143	71,5
Konuşma/pratiğe dönük diyalog az, dilbilgisi kuralları çok olmalı	54	27	146	73
Konuşma/pratiğe dönük diyalog çok, dilbilgisi kuralları az olmalı	77	38,5	123	61,5

Hazırlık sınıfında, öğretmenlerimizin % 40'ı şu andaki durumu iyi bulurken, yaklaşık yarısı günlük konuşmaya dönük olmasını istemekte, % 63'ü ise karışık olmasını arzu etmektedir. 9,10,11. sınıflarda, öğretmenlerimizin % 38,5'i konuşma ve pratiğe dönük diyalogun daha fazla olmasını arzu etmektedir.

Tablo:41 Sizce 9,10,11. sınıflarda Arapça dersindeki metin/diyaloglarda ağırlık, hangi konularda olmalıdır?

Cevaplar	Kabul/tercih ediyor	%	Kabul/tercih etmiyor	%
Şu andaki durum iyi	75	37,5	125	62,5
Günlük konuşmaya dönük olmalı	95	47,5	105	52,5
Sadece dinî konulara dönük olmalı	68	34	132	66
Karışık olmalı	127	63,5	73	36,5

9,10,11. sınıflarda, öğretmenlerimizin % 63,5'i karışık olmasını, yaklaşık yarısı ise konuşma ve pratiğe dönük diyalogun daha fazla olmasını arzu etmektedir

Tablo:42 Sizce derslerde ders kitabı dışında hangi yardımcı araç ve gereçleri kullanmak gerekir?

Araç Gereçler	Katılıyor	%	Katılmıyor	%
Yardımcı kitaplar	139	69,5	61	30,5
Yazı tahtası	153	76,5	47	23,5
Görüntülü (film, tepegöz vb.)	161	80,5	39	19,5
Sesli araçlar	143	71,5	57	28,5
Dergi, gazete, ansiklopedi	103	51,5	97	48,5
İnternet	60	30	140	70

Öğretmenlerimizin çoğunluğu, ders araç gereçlerini özellikle de sesli ve görüntülü araç kullanmayı arzu etmektedir.

Tablo:43 Arapça öğretimi konusunda hizmet içi eğitim ihtiyacı hissediyor musunuz?

Cevaplar	Sayı	%
Hayır, ihtiyaç hissetmiyorum	51	25,5
Evet, ihtiyacım var	98	49
Hizmet içi eğitimde bir şey öğrenildiğine inanmıyorum.	36	18
Cevapsız	15	7,5
Toplam	200	100

Öğretmenlerimizin üçte ikisinden fazlası Arapça dersi ile ilgili hizmet içi eğitim faaliyetine katılmamış ancak % 17'si bir defa katılmıştır. Ancak yarısı katılmak istediğini, % 18'i hizmet içi kurs ve seminerlerinde bir şey öğrenilmediğini, % 25,5'i de ihtiyacı olmadığını söylemektedir. Bu durum bize Bakanlığın Arapça dersiyle ilgili daha fazla hizmet içi eğitim yapması gerektiğini göstermektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı tüm öğretmenler gibi İHL meslek dersleri öğretmenlerine yönelik hizmet içi eğitim kurs ve seminerleri yapmaktadır. Hizmet içi eğitim faaliyetleri pahalı bir iş olduğu için bütçe imkanları ölçüsünde kısıtlı olarak gerçekleştirilmektedir.

Arapça öğretmenlerinin ankete yazdıkları diğer istekleri şunlardır: Ders araç gereçleri hazırlansın, oyunla öğretim yöntemleri hakkında bilgi, Arapça konuşma ve öğretim yöntemleri

konusunda hizmet içi eğitim kursları, ders kitapları 9,10,11. sınıfta da hazırlık sınıfları gibi diyalog ağırlıklı olsun, Arap ülkelerine umre vb. geziler düzenlensin, öğretmen kılavuz kitabı hazırlansın.

Anketle ilgili olarak bir öğretmenimizin şu sözlerini aktararak bitirmek istiyorum: “Ne hikmetse, İmam Hatip Lisesi bitiriliyor ve çoğu defa Arapça öğrenilemiyor. Eğitim sisteminin yetersizliği midir? Yoksa öğrenci mi çalışmıyor? Biz mi iyi yöntem takip edemiyoruz? Şu bir gerçek ki, Arapça’yı istenen seviyede öğretemiyoruz.”

SONUÇ

1999 yılında hazırlanan ders programı Arapça öğretimi konusunda oldukça yenilik getirmiştir. Ders kitapları da eskilerine göre oldukça gelişmiştir ancak yeterli değildir. Öğretmenlerimizin yöntem konusunda bilgiye ihtiyaçları vardır. Arapça öğretiminde kullanılmak üzere ders kitabının dışında ders araç ve gereci yoktur. Bir öğretmenimiz ankete, “Arapça öğretmenleri yeniliğe, yenilenmeye kapalı ve tembeliz.” diye yazmıştır. Ben kişisel olarak öğretmenlerimizin çoğunluğunun yenilenmeye açık ve iyi niyetli olduğunu düşünüyorum. Yeter ki, biz kendilerine yardımcı olalım.

Bu araştırmanın sonuçlarıyla ilgili, İmam Hatip Liselerindeki Arapça öğretimiyle ilgili şu önerileri yapılabilir:

1.Acilen tüm Arapça öğretmenlerine, ders programının ulaştırılarak okunması sağlanmalıdır.

2.Film, şiir, şarkı, ilâhî video, ses kaset ve CD’leri; fiş, kitap vb. ders araç gereçleri hazırlanmalıdır.

3.Hazırlık sınıfında bir şubeye birden fazla öğretmen girmesi uygulamasından vazgeçmeli, bir şubenin tüm derslerine tek öğretmen girmelidir.

4.Öğretmen ve öğrenciler mümkün olduğunca derslerde Türkçe konuşmayıp Arapça konuşmaya özen göstermelidir.

5.Öğrencilerin dili kullanmalarına yönelik mektuplaşma, hikaye, fıkra yazma, anlatma, yarışma, oyun, piyes vb. iletişimi gerçekleştirmeye yönelik faaliyetler düzenlenmelidir.

6.İmkanlar nispetinde okullarımıza internet kullanımı, uydu anteni sağlanmalıdır.

7.Öğretmenlerin Arapça pratik/konuşma konusunda eksiklerini tamamlamak üzere kısa ve uzun süreli kurslar düzenlenmelidir.

8.Öğretmenlerin Arapça öğretim yöntemleri konusunda eksiklerini tamamlamak üzere kısa ve uzun süreli kurs, seminer ve konferanslar düzenlenmelidir.

9.İlâhiyat fakülteleri, öğrencilerini İHL Arapça derslerinin yeni programını öğretebilecek şekilde eğitmelidir.

10.Arap ÷lkelerine umre vb. geziler dñzenlenmelidir.

11.Ders kitapları ÷zellikle Őekil açısından daha da gñzelleŐmelidir.

12. Ders kitaplarında diyaloglar çoğaltılmalıdır.

KAYNAKÇA

Aydın, Mehmet Zeki, "Eğitimde Program Geliştirme ve Arapça Programı Üzerine" **CÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Sivas 1996, sayı:1, ss.123-142.

Bayrak, Beyza ve Erden, A. Münire "Fen Bilgisi Öğretim Programının Değerlendirilmesi", <http://www.ksef.gazi.edu.tr/dergi/pdf/Cilt-15-No1-2007Mart/137bbayrak.pdf> (9.7.2008)

Budak, Yusuf, **İletişimci Yaklaşımın Yabancı Dil Eğitim Programlarındaki Yeri**, Hacettepe Ü SB Y.Lisans Tezi, Ankara 1992.

Büyükkaragöz, Savaş ve Çivi, Cuma, **Genel Öğretim Metotları**, Konya, 1994.

Demircan, Ömer, **Dünden Bugüne Türkiye'de Yabancı Dil**, Remzi Kitabevi, İst. 1988.

Demirel, Özcan, **Yabancı Dil Öğretimi, İlkeler, Yöntemler, Teknikler**, Ankara 1990.

Erden, Münire, **Eğitimde Program Değerlendirme**, Ankara 1993.

Ertürk, Selahattin, **Eğitimde Program Geliştirme**, Ankara 1975.

Hengirmen, Mehmet, **Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve Tömer Yöntemi**, baskı yeri ve tarihi yok.

Hüseyin Akıncı vd. **Modern Usullerle Arapça Serisi Öğretmen Kılavuzu**, Ankara 1993.

İşler, Emrullah, "İmam-Hatip Liselerinde Arapça Eğitimi Üzerine", 06.06.1992 tarihli **Zaman Gazetesi**.

Maksutoğlu, Mehmet ve Cebeci, Suat, **Arapça Öğretiminde Rehber Kitap**, İst. 1986.

Milli Eğitim Bakanlığı Din Öğretimi Genel Müdürlüğü, **İmam Hatip Lisesi Anadolu İmam Hatip Lisesi Yabancı Dil Ağırlıklı İmam Hatip Lisesi Meslek Dersleri Programları**, Ankara 1999.

Önder, N. Kemal, **Öğretimde Program, İlke ve Yöntemler**, Konya 1986.

Variş, Fatma, "Program Geliştirmeye Sistemik Yaklaşım", **Eğitim Bilimlerinde Çağdaş Gelişmeler**, Eskişehir 1991, ss.13-19.

Variş, Fatma, **Eğitimde Program Geliştirme**, Ankara 1988.

ANKET METNİ

Değerli Öğretmen Arkadaşım,

Bu anket, İmam Hatip Liselerinde okutulan Arapça dersi öğretim programının değerlendirilmesi, mevcut durumun, tespit ve geliştirilmesi ile ilgili tekliflerde bulunabilmeye imkan verecek gerekli verileri toplamak amacı ile hazırlanmıştır. Vereceğiniz cevaplar, bilimsel amaçlarla ve gruplandırılarak değerlendirilecek, hiçbir şahıs ya da makama açık tutulmayacaktır. Bu nedenle **anketi dolduranın isminin belirtilmesine gerek yoktur**. Anket üç bölümden oluşmaktadır.

I.bölüm, Arapça öğretmenlerinin genel durumlarını belirlemeyi amaçlayan sorulardan meydana gelmiştir.

II.bölümdeki sorular, Arapça öğretiminin bugünkü durumu ile ilgilidir.

III.bölümdeki sorular da ideal durum ile ilgilidir. Bu bölümde, aslında istediğiniz ancak, şu anda çeşitli sebeplerle gerçekleştiremediğiniz, özlenen uygulamaları belirteceksiniz.

Sizlerin vereceğiniz cevaplar sayesinde varılacak sonuçlar, ülkemizdeki Arapça öğretiminin gelişmesini etkileyeceğinden, bu durumu göz önünde bulundurarak, sizce en gerçek cevapları yazmanız rica olunur. Bu konuda kaynak kişiler ancak sizler olabilirsiniz. Bu nedenle, gerçekleri ne derece doğru yansıtabilirse, o kadar yararlı olabileceğimizi belirtmek istiyorum.

Son olarak, İHL Arapça ders programı ve (benim de içinde bulunduğum komisyon tarafından hazırlanan) Milli Eğitim Bakanlığının Arapça ders kitaplarıyla ilgili her türlü eleştiri ve tekliflerinizi her zaman beklediğimi ifade ediyorum, teşekkür ediyorum. Eylül 2003

Doç.Dr. Mehmet Zeki AYDIN

CÜ İlahiyat Fakültesi 58140 SİVAS

Email:maydin@cumhuriyet.edu.tr

I. ÖĞRETMENLERLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

1. Çalışmakta olduğunuz okul (İl trafik kodu.....)

2. Cinsiyetiniz ( ) a. Kadın ( ) b. Erkek

3. Mezun olduğunuz yüksek öğretim kurumu.

(Lütfen yazınız).....

4. Meslekteki kıdeminiz.

( ) a. 1-5 yıl ( ) b.5-10 yıl ( ) c. 11-20 yıl

( ) d. 21-30 yıl ( ) e.30 yılın üstünde

5. Bulduğunuz okulda ve eğer varsa diğer okullardaki görevlerinizle birlikte haftalık toplam ders saatiniz

( ) a. 1-10 saat ( ) b.11-17 ( ) c.18-24 ( ) d. 24-30

6. Arapça öğretimi alanında, hizmet içi eğitim kurs ve seminerlerine katıldınız mı?

( ) a.Hiç katılmadım. ( ) b.1 defa katıldım. ( ) c. 2 defa

( ) d.3-4 defa ( ) e.İ.H.L. diğer meslek dersi kursuna katıldım.

7. Arapça öğretmenliği ile birlikte yürüttüğünüz göreviniz var mı?

( ) a.Yakın bir branş öğretmenliği ( ) b. Müdürlük

( ) c. Müdür yardımcılığı ( ) d. Başka

( ) e. Yok

8. Arapça dersleri dışında hangi dersleri okutuyorsunuz?

Lütfen yazınız .....

II. ARAPÇA DERS PROGRAMLARININ BUGÜNKÜ DURUMU İLE İLGİLİ SORULAR

7. 1999 yılında geliştirilen son Arapça ders programını okudunuz mu?

( ) a.Tamamını okudum. ( ) b.Sadece şöyle bir göz gezdirdim.

( ) c.Ders kitapları var programa bakmaya gerek yok

( ) d.Okulda program olmadığı için okuyamadım.

( ) e.Okulda bir tane program kitabı olduğu için sadece gördüm.

8. Sizce bugünkü Arapça dersinin tüm sınıflar için geçerli genel amacı gerçekleşiyor mu?

- a. Tamamıyla gerçekleşiyor. c. Kısmen gerçekleşiyor.
 b. Büyük ölçüde gerçekleşiyor. d. Gerçekleşmiyor.

9. Sizce bugünkü Arapça dersinin hazırlık sınıfındaki amaçlar gerçekleşmekte midir?

- a. Tamamen gerçekleşiyor. c. Kısmen gerçekleşiyor.
 b. Büyük ölçüde gerçekleşiyor. d. Gerçekleşmiyor.

9. Sizce bugünkü Arapça dersinin 9,10,11. sınıflarındaki amaçlar gerçekleşmekte midir?

- a. Tamamen gerçekleşiyor. c. Kısmen gerçekleşiyor.
 b. Büyük ölçüde gerçekleşiyor. d. Gerçekleşmiyor.

10. Şayet tamamen gerçekleşmediğini düşünüyorsanız sizce dersin amaçlarına tamamen ulaşamamasının sebepleri nelerdir.

- a. Okuttuğum haftalık ders saatinin fazlalığı
 b. Araç gereç eksikliği c. Yönetici ilgisizliği
 d. Öğrencilerin ilgisizliği. e. Ders saatinin az oluşu
 f. Arapça programının diğer derslerin programları ile desteklenmemesi
 g. Ders programında hep konuşmaya/pratiğe ağırlık verilip dilbilgisi kurallarının olmaması

h. Ders kitaplarının yetersiz oluşu

j. Öğretmenlerin Arapça dilbilgisi bilgilerinin eksikliği

k. Öğretmenlerin Arapça konuşma/pratik yönünden eksikliği

Başka.....

11. Hazırlık sınıfındaki diyalog/metinlerin konularını nasıl buluyorsunuz?

- a. Güzel ve öğrencinin ihtiyacı olan konular
 b. Tamamen günlük konuşmalar var, hiç dinî konu yok
 c. Gereksiz, öğrenciye lazım olmayan konular var, örneğin

.....

11. 9,10,11. sınıflardaki diyalog/metinlerin konularını nasıl buluyorsunuz?

- a. Güzel ve öğrencinin ihtiyacı olan konular
- b. Günlük konuşmalar çok, dinî konular az
- c. Gereksiz, öğrenciye lazım olmayan konular var, örneğin

.....

- d. Günlük konuşmalar ve pratik az

12. Arapça dersinde bulunan konuşma/pratiğe dönük diyalogların durumu sizce nasıldır?

- a. Şu andaki durum iyi
- b. Programın tamamında çok fazla konuşma/pratiğe dönük diyalog var, dilbilgisi kuralları çok az
- c. Hazırlık sınıfında çok fazla konuşma/pratiğe dönük diyalog var, dilbilgisi kuralları çok az
- d. 9,10,11. sınıflarda çok fazla dilbilgisi kuralı var, konuşma/pratiğe dönük diyalog çok az

13. Programdaki dilbilgisi konularını yeterli buluyor musunuz?

- a. Yeterli buluyorum.   b. Kısmen   c. Yetersiz/eksik
- d. Yetersiz ve eksik olduğu için ben genişletiyorum.

Lütfen yetersiz ve eksik olan konuları yazınız.

.....

- e. Gereksiz konular var, diye düşünüyorum.

Lütfen gereksiz bulduğunuz konuları yazınız.

.....

14. Programdaki dilbilgisi konuları, sınıflara göre dengeli ve düzenli bir şekilde dağıtılmış mıdır?

- a. Dengeli dağılmıştır.   b. Kısmen dengelenmiştir.
- c. Dengeli dağıtım yapılmamıştır.

Lütfen dengesiz bulduğunuz konuları yazınız.

.....

15. Arapça ders programındaki dilbilgisi kurallarıyla diyalog/metinler arasında uyum nasıldır?

- a. Tamamen uyumlu b. Yeteri kadar uyumlu
 c. Uyumlu d. Hiç uyumlu değil

Lütfen uyumsuz bulduğunuz konuları yazınız.

.....
6. Öğrencilerin dersteki metin/diyalog ile dilbilgisi kurallarına karşı ilgileri nasıldır?

- a. Dilbilgisi kurallarına ilgileri çok fazla
 b. Metin/diyaloglara ilgileri çok fazla
 c. Tüm konulara aynı derecede ilgililer
 d. Tüm konulara ilgileri az
 e. Hiç bir konuya ilgi duymuyorlar.

17. Hazırlık sınıfındaki Arapça derslerine bir şubeye, bir tek mi yoksa birden fazla öğretmen mi giriyor?

- a. Tüm derslere (İHL 15 AİHL 9 saat) bir tek öğretmen giriyor.
 b. İki öğretmen paylaşıyoruz.
 c. Üç dört öğretmen paylaşıyoruz.

17. Hazırlık sınıfındaki aynı şubenin Arapça dersleri, birden fazla öğretmen tarafından okutuluyorsa konuları nasıl paylaşıyorsunuz?

- a. Birimiz dilbilgisi diğeri diyalog/metin konularını okutuyor.
 b. Ünite ünite paylaşıyoruz.
 c. Konuları sayfa sayfa paylaşıyoruz.
 d. Saat saat paylaşıyoruz, kaldığımız yerden diğerk arkadaş devam ediyor.

Başka .....

18. "Arapça öğretmenleri, çoğunlukla derste dilbilgisi kurallarıyla ilgili konulara ağırlık vererek, metin/diyalogları ve konuşma/pratiği ihmal ediyorlar." görüşü sizce doğru mudur?

- a. Tamamen doğru b. Kısmen doğru c. Yanlış

19. "Arapça öğretmenleri, çoğunlukla derste dilbilgisi kurallarıyla ilgili konulara ağırlık vererek, metin/diyalogları ve konuşma/pratiği ihmal ediyorlar." görüşüne katılıyorsanız sebepleri neler olabilir?

- a. Zaman yetersizliği

b. Diyalog ve konuşma/pratiğin nasıl öğretileceği ile ilgili yöntem bilgisi eksikliği

c. Dilbilgisi kuralları metin/diyalog ve günlük konulara göre daha az önemli

d. Biz kendimiz konuşmıyoruz ki

e. Bu ders konuşma dersi değil, dinî metinleri çözmek için dilbilgisi şarttır.

f. Dinî metinlerle günlük konuşmaların ne ilgisi var. Günlük konuşmalarda geçen kelimeler dinî metinlerde hiç kullanılmıyor ki

Başka.....

.....

20. Programda bulunan dilbilgisi konularını öğretmekte, kendinizi yeterli görüyor musunuz?

a. Tamamen yeterliyim. b. Kısmen yeterliyim.

c. Kendimi yeterli görmüyorum.

21. Üniversitede aldığınız eğitim, programdaki dilbilgisi konularını öğretmede yeterli miydi?

a. Evet yeterli eğitim almıştım.

b. Kısmen yeterli eğitim almıştım.

c. Yeterli değildi, sonradan kendimi yetiştirdim.

d. Yeterli değildi, şimdi de aynı şekilde bazı dilbilgisi konularında yetersiz kalıyorum.

22. Programda bulunan metin/diyalog öğretiminde ve konuşma/pratik yapmakta, kendinizi yeterli görüyor musunuz?

a. Tamamen yeterliyim. b. Kısmen yeterliyim.

c. Kendimi yeterli görmüyorum.

23. Üniversitede aldığınız eğitim, programdaki metin/diyalog öğretiminde ve konuşma/pratik yapmakta yeterli miydi?

a. Evet yeterli eğitim almıştım.

b. Kısmen yeterli eğitim almıştım.

c. Yeterli değildi, sonradan kendimi yetiştirdim.

d. Yeterli değildi, şimdi de aynı şekilde pratik yapmakta yetersiz kalıyorum.

24. Dilbilgisi konularının öğretiminde dersten önce hazırlanma ihtiyacı duyuyor musunuz?

- a.Hiç bir zaman ihtiyaç duymam. b.Bazen hazırlanırım.
 c.Her zaman hazırlanma ihtiyacı duyarım.

25. Metin/diyalog öğretiminde ve konuşma/pratik yapmakta dersten önce hazırlanma ihtiyacı duyuyor musunuz?

- a.Hiç bir zaman ihtiyaç duymam. b.Bazen hazırlanırım.
 c.Her zaman hazırlanma ihtiyacı duyarım.

26. Dersten önce hazırlanırken, başkasından yardım alma ihtiyacı duyuyor musunuz?

- a.Hiç bir zaman ihtiyaç duymam. b. Her zaman yardım alırım.
 c. Bazen öğretmen arkadaşlardan yardım alırım.
 d.Bazen öğretmenlerden başka bir tanıdığımdan yardım alırım.

27. Derste Arapça konuşma durumunuz nasıldır?

- a.Ben her zaman Arapça konuşuyorum.
 b.Hiç Arapça konuşmuyorum.
 c.Bazen Arapça bazen Türkçe konuşuyorum.
 d.Çok nadiren Arapça konuşuyorum.

28. Derste öğrencilerin Arapça konuşma durumu nasıldır?

- a.Her zaman Arapça konuşuyorlar, Türkçe konuşmak yasak
 b.Hiç Arapça konuşmuyorlar.
 c.Bazen Arapça bazen Türkçe konuşuyorlar.
 d.Çok nadiren Arapça konuşuyorlar.

29. Ders kitabı dışında hangi yardımcı araç ve gereçleri kullanıyorsunuz? Kullanma sıklığına göre (1.2.3. şeklinde sıralayınız.

- a.Yardımcı kitaplar. b. Yazı tahtası
 c.Görüntülü (film, tepegöz vb.) d.Sesli araçlar.
 e.Dergi, gazete, ansiklopedi. f.internet

Başka.....

28. Yukarıda sayılan araç ve gereçleri kullanma sıklığınız ne kadardır?

- a.Çok sık kullanıyorum. b.Arada sırada.

c.Çok nadir veya hiç kullanmıyorum.

29. Ders araç ve gereçlerini kullanmamanızın veya az kullanmanızın sebepleri nelerdir?

a.Ders saatinin yetersizliği.

b.Bunları bulamıyorum.

c.Bunların Arapça öğretimi için uygun olmaması.

d.Bunları kullanma alışkanlığım olmadığı için.

Başka.....

30. Sizde Arapça dersi başarılı mı?

a.Evet her yönden çok başarılı

b.Öğrenciler konuşabiliyor, diyalog ve konuşma öğretimi yönünden başarılı

c.Öğrenciler dilbilgisi konusunda başarılılar

d.Hiç bir konuda başarılı değil

e.Başarı durumu ortada, ne çok iyi ne de kötü

Başka.....

31. Hazırlık sınıflarında hangi ders kitabını takip ediyorsunuz?

a.Milli Eğitim Bakanlığının

b.Özel kesimin

32. 9,10,11. sınıflarda hangi ders kitabını takip ediyorsunuz?

a.Milli Eğitim Bakanlığının

b.Özel kesimin

33. Ders kitaplarını tercih sebebiniz?

a.Diğerine göre daha ucuz

b.Diğerine göre daha güzel baskısı var

c.Diğerine göre dilbilgisi konularına daha fazla yer vermiş

d.Diğerine göre konuşma/pratiğe dönük diyaloglara daha fazla yer vermiş

e.Kolay temin ediliyor

f.Özel sektör, kitapları indirimli satıyor.

g.Özel sektör, okula kitap alımından dolayı yardım/komisyon veriyor.

( ) i.Özel sektör kitaplarının öğretmen kitabı var.

Başka.....

.....

34. Programdaki dilbilgisi kurallarını nasıl okutuyorsunuz? Lütfen yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

35. Programdaki metin diyalogları nasıl okutuyorsunuz? Lütfen yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

36. Sınavlarda dilbilgisi kurallarıyla ilgili nasıl soru soruyorsunuz? Lütfen yazınız.

.....

.....

.....

.....

37. Sınavlarda metin diyaloglarla ilgili nasıl soru soruyorsunuz? Lütfen yazınız.

.....

.....

.....

.....

III. ARAPÇA ÖĞRETİMİNDE İDEAL (ÖZLENEN) DURUM

38. Sizce hazırlık sınıfında Arapça dersinde ağırlık, hangi konularda olmalıdır?

(Lütfen (1.2.3) şeklinde sıralayınız.

- a.Şu andaki durum iyi
- b.Konuşma/pratiğe dönük diyalog az, dilbilgisi kuralları çok olmalı
- c.Konuşma/pratiğe dönük diyalog çok, dilbilgisi kuralları az olmalı

39. Sizce hazırlık sınıfında Arapça dersindeki metin/diyaloglarda ağırlık, hangi konularda olmalıdır? (Lütfen (1.2.3) şeklinde sıralayınız.

- a.Şu andaki durum iyi
- b.Günlük konuşmaya dönük olmalı
- c.Sadece dinî konulara dönük olmalı
- d.Karışık olmalı

40. Sizce 9,10,11. sınıflarda Arapça dersinde ağırlık, sizce hangi konularda olmalıdır?

(Lütfen (1.2.3) şeklinde sıralayınız.

- a.Şu andaki durum iyi
- b.Konuşma/pratiğe dönük diyalog az, dilbilgisi kuralları çok olmalı
- c.Konuşma/pratiğe dönük diyalog çok, dilbilgisi kuralları az olmalı

41. Sizce 9,10,11. sınıflarda Arapça dersindeki metin/diyaloglarda ağırlık, hangi konularda olmalıdır? (Lütfen (1.2.3) şeklinde sıralayınız.

- a.Şu andaki durum iyi
- b.Günlük konuşmaya dönük olmalı
- c.Sadece dinî konulara dönük olmalı
- d.Karışık olmalı

42. Sizce hazırlık sınıfında Arapça dersindeki metin/diyaloglarda ağırlık, hangi konularda olmalıdır? (Lütfen (1.2.3) şeklinde sıralayınız.

- a.Şu andaki durum iyi
- b.Günlük konuşmaya dönük olmalı
- c.Sadece dinî konulara dönük olmalı
- d.Karışık olmalı

43. Sizde dilbilgisi kuralları nasıl okutulmalıdır? Lütfen yazınız.

.....
.....
.....
.....

44. Sizde metin diyaloglar nasıl okutulmalıdır? Lütfen yazınız.

.....
.....
.....
.....

45. Sizde sınavlarda dilbilgisi kurallarıyla ilgili nasıl soru sorulmalıdır? Lütfen yazınız.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

46. Sizde sınavlarda metin diyaloglarla ilgili nasıl soru sorulmalıdır? Lütfen yazınız.

.....
.....
.....

47. Sizde derslerde ders kitabı dışında hangi yardımcı araç ve gereçleri kullanmak gerekir? Gereklilik sırasına göre (1.2.3.) şeklinde sıralayınız.

☐ a. Yardımcı kitaplar.	☐ b. Yazı tahtası
☐ c. Görüntülü (film, tepegöz vb.)	☐ d. Sesli araçlar.
☐ e. Dergi, gazete, ansiklopedi.	☐ f. internet

Başka.....

48. Arapça öğretimi konusunda hizmet-içi eğitim ihtiyacı hissediyor musunuz?

( ) a.Hayır ihtiyaç hissetmiyorum.

( ) b.Evet ihtiyacım var.

( ) c. Hizmet-içi eğitimde bir şey öğrenildiğine inanmıyorum.

49. Yukarıdaki III. Bölümdeki 43-47. sorularla ilgili yazdığınız ideal uygulamaları niçin gerçekleştiremiyorsunuz? Lütfen yazınız.

.....
.....
.....

50. Anket ve Arapça öğretimi ile ilgili başka söylemek istedikleriniz?

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Sizi tebrik ediyorum. Sabırla anketi sonuna kadar doldurdunuz. Bu sizin idealist, mesleğini seven, Arapça öğretimini önemseyen bir öğretmen olduğunuzu gösteriyor. Tekrar teşekkür eder, her türlü eleştiri ve önerilerinizi her zaman beklerim. Doç.Dr. Mehmet Zeki AYDIN